

ERA juubeliaasta 2017

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv (ERA) loodi 1927. aastal Tartus Eesti Rahva Muuseumi autonoomse allüksusena. Varem eri arhiivide juures asuvaid rahvaluulekogusid hakati koondama ERA ruumidesse Vanemuise (end Aia) tn 42 Tartus. ERA nurgakiviks sai Jakob Hurda poolt 19. sajandi lõpukümnenditel ja 20. sajandi algul 1400 kaastöölise abiga loodud 162köiteline vanavarakogu. 1940. aastal muudeti Eesti Rahvaluule Arhiiv kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnaks (RO). 1995. aastal sai kirjandusmuuseumi rahvaluule osakond Eesti Rahvaluule Arhiivi õigusjärglasena tagasi oma ajaloolise nime.

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi kogusid on 90 aasta vältel (1927–2017) aidanud täiendada aukartustäratav arv kaastöölisi, kogudes nii vanemat kui ka kaasaegset folkloori. Rahvaluule arhiivi käsikirjakogu ületas 2016. aastal 1,5 miljoni lehekülje piiri, lisaks sellele leidub arhiivis rahvaluuleainesega seotult üle 63 000 foto, arvukalt heli- ja videosalvestusi ning ka multimeediasalvestusi (lähemalt <http://www.folklore.ee/era/ajal/ajalugu.htm>). 2017. aasta septembris sai Eesti Rahvaluule Arhiiv 90aastaseks.

Projekt “ERA tuleb külla”

Tänu täheks kaastöölisele pikaajalise koostöö eest ja innustuseks tulevasele kogumistööle algatas ERA kollektiiv projekti “ERA tuleb külla”. Avalike loengute eesmärk oli tulla inimestele lähemale nende oma kodukoha rahvaluule ja pärimuse tutvustamise kaudu, avada ERA kogudes leiduvat ainest ning kutsuda uutele kaastöödele. Loengusari andis võimaluse rääkida ka rahvaluule uurijate ja arhivaaride tööst pärimuskultuuri jäädvustamisel, hoidmisel, uurimisel ja tutvustamisel.

Loengud toimusid 2017. aasta juunist detsembrini peaaegu kõigis Eesti maakondades. Kokku külastati arhiivi kaastöölisi 14 korda – Pärnu Muuseumis, Saaremaal Mihkli talumuuseumis, Lääne-Virumaal Pajusti klubis, Kärđlas Hiiumaa Muuseumis, Ida-Virumaal Iisaku Kihelkonna Muuseumis, Jõgeval Betti Alveri muuseumis, Setomaal Seto tsäimajas Värskas, Viljandimaal Kärstna mõisas ja Kolga-Jaani põhikoolis, Tartumaal Juhan Liivi Muuseumis, Järvemaal Paide raekoja saalis, Raplamaal kultuuri-klubis BAAS, Haapsalu Lasteraamatukogus ning Tallinna Rahvaülikoolis. Ühtekokku pidasid ERA arhivaarid ja teadurid 53 ettekannet. Loengud toimusid koostöös kohalike kogukondade ja asutustega: vt nende kohtade loendit ürituse kodulehelt aadressil <http://www.folklore.ee/era/loengudERA90/>.

Lisaks toimusid mitmel korral ERA materjalide alusel ilmunud rahvakultuuri teemaliste uudisteoste esitlused: näiteks CD-d Hiiumaa ja Pärnumaa rahvamuusikaga; folklooriajakirja *Mäetagused* erinumbrid Virumaa rahvakultuurist; raamat Siberi eestlaste pärimuse kogumisest. Igal loengul tutvustati ka kirjandusmuuseumi rahvaluulearhiivi materjalide põhjal koostatud varasemaid väljaandeid. Projekti loenguid ja paiku kajastati ERA Facebooki lehel, samuti uudisnupukeste või pikemate ülevaadetega kohalikes ajalehtedes.

Projektist võttis osa kogu ERA kollektiiv, projekti eestvedajateks olid Eesti Rahvaluule Arhiivi teadur, projektijuht Ave Goršič ja arhiivijuhataja Risto Järv. Maakondades toimunud loengupäevi koordineerisid Ave Goršič, Mall Hiiemäe, Risto Järv,

Andreas Kalkun, Anu Korb, Helen Kömmus, Jüri Metssalu, Lona Päll, Liina Saarlo, Janika Oras ja Kärrri Toomeos-Orglaan. Veebilehe eest kandis hoolt Aivo Põlluäär.

Loengusarja läbiviimist toetasid Eesti Kultuurkapital, ERA teadusteema ning Eesti-uuringute Tippkeskus.

Loengusarja “ERA tuleb külla” eest pälvis rahvaluulearhiiv 2017. aasta Tartu Kultuurikandja 2017 tiitli rahvakultuurikandja kategoorias. Tunnustus anti üle laureaaside austamisõhtul 13. veebruaril 2018 Tartu Elektriteatris ülikooli vanas kirikus.

“Arhiivid kui teadmiste teejaamad”

Loengusarja täiendas ERA sünnipäevakuul, septembris 2017 korraldatud rahvusvaheline teaduskonverents “Arhiivid kui teadmiste teejaamad: mõtteid ja mõjusid” (*Archives as Knowledge Hubs: Initiatives and Influences*), peakorraldajad Risto Järv, Mari Sarv ja Ave Goršič. Konverentsist võttis osa enam kui 40 ettekandjat Euroopast, Põhja- ja Lõuna-Ameerikast ning Austraaliast. Mitmed ettekanded peeti Skype'i vahendusel ja on järelvaadatavad veebis (<http://www.uttv.ee/otsing#sona=archives>).

Kakskeelsel avapäeval esitleti väljaandeid – *Mäetagused* 66 ja 67 (külalistoiemetaja Mall Hiimäe) ning *Folklore* 67 ja 68 (külalistoiemetaja Janika Oras). Helen Kömmus esitles tuliut CD-DVD komplekti “Hiiumaa rahvalaulud, pillilood ja tantsud. Helisalvestusi Eesti Rahvaluule Arhiivist 11”. Avati kaks näitust – Aivo Põlluäär tutvustas fotonäitust kõige rohkem “like” saanud fotodest arhiivi Facebook'i lehel ning Reet Hiimäe Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnast tutvustas tsensuuriteemalist näitust kirjandusmuuseumi materjalide põhjal.

Konverents osutas arhiivide vahendavale rollile erinevate aegade, ideoloogiatega, huvirühmade ja kogukondade vahel, ettekannete fookuses olid erinevad aspektid nii arhiivide kui ka üksikisikute elutsüklites ning tehnoloogia mõju teadmiste kogumisel ja vahendamisel. Plenaarettekandeid pidanud Mall Hiimäe, Sadhana Naithani (India) ja Dace Bula (Läti) arutlesid folkloristide ja nende tööde, ideoloogiatega ning ühiskondlike protsesside mõjude üle folklooriarhiividele ja folklooriuuringutele üldisemalt.

Ettekannete põhiteemadeks kujunesidki folkloori, folkloristika ning folklooriarhiivide roll ühiskonnas ja nende mõju ühiskonnale nii varasemalt kui ka digiajastul, arvestades erinevaid lahendusi kogumismoodulite ülesehituses, rahva kaasamises folkloorikogude kättesaadavaks tegemisel ning digifolkloori kogumisel erinevatelt veebilehtedelt. Tõstatati küsimusi, mida, miks ja kuidas edaspidi koguda ja säilitada, kuidas tagada tundlike andmete kaitstus ning kuidas toimida piiratud rahastuse tingimustes. Keerukustest hoolimata on folklooriarhiividel ja nendega seotud teadlastel soov hoida arhiive eriliste teadmuskeskustena, jätkates kogumist, säilitamist, teadmiste (taas)levitamist trükiste kaudu, uurimist ja üksteise toetamist.

Konverentsi jooksul toimus ühtlasi Põhja- ja Baltimaade Pärimusarhiivide võrgustiku järjekordne kohtumine. Anti ülevaade arhiivides viimasel ajal toimunud ning arutleti uute koostöövõimaluste ja konverentside üle. Konverentsikülalised said lisaks nautida arhiivikülastust, RonkRonk kummituslugude tuuri ning ringkäiku ERMis.

Konverentsi korraldasid EKM Eesti Rahvaluule Arhiiv, Põhja- ja Baltimaade Pärimusarhiivide võrgustik ning Eesti-uuringute Tippkeskus.

Järgmine pärimusarhiivide võrgustiku ja SIEFi arhiivide töörühma ühiskonverents toimub 17.–19. oktoobrini Vilniuses.

Ave Goršič

Akadeemilise Rahvaluule Seltsi sügiskonverents “Välitööd väärtuste skaalal”

Juba viieteistkümnendat korda tõi Akadeemilise Rahvaluule Seltsi korraldatav sügiskonverents 30. novembril 2017 kokku folkloristid ja sõsarvaldkondade teadlased, et arutada humanitaarteaduslike välitööde tähenduse ja kogutud materjalide hilisema kasutamise üle. Seekordne konverentsiteema “Välitööd väärtuste skaalal” võimaldas tõstatada küsimused, kelle väärtustest teadlased oma kogumistöödel oieti lähtuvad, kuidas need väärtused kujunevad ning kuidas neid uurimistöodes võimalikult objektiivselt ja representatiivselt vahendada. Ettekannete ajaline spekter oli lai, ulatudes Jakob Hurda ja tema korrespondentide 19. sajandi teisel poolel talletatud rahvaluuletekstidest (Mall Hiiemäe) kuni folklooriainese uusimate virtuaalsete väljunditeni (Mare Kalda). Kõikide ettekannete baasiks oli esinejate isiklik välitöökogemus. Enamik ülesastumisi pärines juba staažikatelt kogumistöödel käijatelt, kuid värskendava vaate esmakordsele välitöökogemusele pakkusid oma ühisettekandes Hugo Treffneri Gümnaasiumi lõpuklasside õpilased Hanna-Maria Mets, Marija Toomjõe, Rauno Juntson ja Karl-Johannes Kõiv. Gümnasistid tõdesid, et nad olid küll eelnevalt õppinud, kuidas inimesi küsitleda, kuid välitööde käigus tundsid nad puudust sellistest näpunäidetest, kuidas intervjuuerida inimest, kes rääkida ei taha. Samuti tuli neile üllatusena, kui palju võib suunata inimeste mõtlemist ja tegusid konkreetse päeva ilm.

Ent ka kogenumad teadlased nentisid, et enne kogumisretki tehakse üldjuhul küll mitmesuguseid eeltöid (teemade valimine ja küsitluskavade koostamine, enda kursisviimine juba olemasoleva temaatilise materjaliga, esmaste kontaktide loomine sihtkohas), kuid ka parima valmistumise puhul toovad vahetud välitööolukorrad endaga kaasa ootamatusi. Näiteks ilmub haruldase surnuitku esitamise ajal vaatevälja koer, kes hakkab kaamerasse haukuma, või lähevad välitöödele saabunud boheemliku naistegrupi kohta liikvele kuulujutud, et tegemist on terroristidega. Samas on just spontaanselt kujunevad suhtlusolukorrad, toimuva teatav ettenägematus ja valdavalt siiski positiivsesse skaalasse jäävad üllatusmomendid asjaolu, mis muudab välitööd unikaalseks ja meeldejäävaks.

Mitmes ettekandes tulid jutuks metodoloogilised küsimused ja kitsaskohad. Mall Hiiemäe osutas osalusvaatluse väärtusele võimalusena jälgida folkloorseid väljendusvorme elava suhtluse kontekstis, kuid möönis, et seda pole puhtpragmatilistel põhjustel alati võimalik kasutada – võrreldes frontaalse või sihtotstarbelise kogumistööga tundub osalusvaatlus ajamahukuse tõttu praegusaja elutempo juures sageli lubamatu luksuseks. Hiiemäe märkis, et termin “osalusvaatlus” võeti kasutusele 20. sajandi esimeses kolmandikus, kuid intuiitvset osalusvaatlust harrastati õigupoolest juba tunduvalt varem. Üheks näiteks sellest võib pidada Hurda korrespondente, kes olid enamasti ilma humanitaarse erihariduseta kohalikud inimesed ja kelle kirjapandu andis pikaajalistel vaatlustel põhineva mittesüsteemse, kuid ülimalt vahetu pildi ümbruskonna folkloorist. Osalusvaatlejana kogukonnas elades said kirjapanijad sageli osa nii rahvajutule algtoukeks olnud reaalelulisest sündmusest kui ka selle põhjal kujunenud folkloorsetest edasiarendustest. Folkloristi ülesanne on suuta paigutada see rikkalik materjal analüütilisse konteksti, kõrvutades seda rahvusvaheliste jutusüžeedega, liigitades seda struktuurseteks või süželisteks üksusteks jne.

Kerkis ka küsimus osalusvaatluse piiridest. On ju selge, et sugugi kõik šamanismi-uurijad ei saa kehatuda šamaaniks või tema ravitavaks patsiendiks, samuti ei saa maagi-uurijad lasta endaga toime panna ükskõik milliseid maagiaeksperimente. Üldjuhul on vajaliku pildi saamiseks ka muid võimalusi, näiteks protsessis osalejate kogemuslugude kuulamine. Madis Arukask nimetas oma ettekandes nädalaid kestva osalusvaatluse tunnusliku tendentsi: mida pikem on välitööperiood, seda kehalisemaks muutub uurija kogemus, sest keha hakkab toimima põhilise talletusmehhanismina. Lühema välitöö puhul lasub talletamise põhiroll salvestustehnikal, kuid sama taktikat pika perioodi jooksul jätkates muutuksid materjalimassiivid nii suureks, et nendes oleks väga raske ja töömahukas orienteeruda.

Metodoloogiaproblemaatikaga haakus välitööde kontekstis igikestvalt aktuaalne eetikateema. Näiteks nenditi korduvalt (Madis Arukask, Anu Korb), et tihti toimuvad kõige avameelsemad ja intiimsemad eneseavamised mitteformaalsete vestluste käigus, eriti siis, kui välitöödel osalejad öövivad kohalikes peredes. Valikud, millal sobib kasutada selliseid salvestamata intervjuusid uurimismaterjalina, sõltuvad konkreetsest uurijast. Ometi pole harvad juhud, mil on raske otsustada, kuidas leida tasakaalu, kui kaalukaasile on seatud teaduslikud ambitsioonid ning uurija või uuritavate isiklik heaolu, väärtushinnangud ja sõprussuhted. Anu Korb keskendus välitööpäevikute avaldamisega seotud dilemmadele. Eesti Rahvaluule Arhiivis on alates 20. sajandi keskpaigast kombeks välitööpäeviku täitmine, mis toob kollektiivse asemel esile pigem välitööde isiklikuma tahu ning minevikumälestuste asemel antud hetke muljed, sisaldades kirjeldusi, mida muudes allikates napib. Pikaajalisel uurijal, kellel on tekkinud uuritava rühmaga emotsionaalne side, tekib ootuspäraselt soov tutvustada seda rühma oma uurimuste või muude kajastuste kaudu laiemale üldsusele. Edastatud pilt oleks palju värvikam, kui saaks sisse jätta ka intrigeerivad seigad, kuid siiski tuleb eeskätt mõelda sellele, kuidas kogukond ise nende avaldamisse suhtuks. Sageli ei soovi inimesed kõikide eluseikade presenteerimist, vaid tahaksid jätta endast n-ö paraadmulle, mis sisaldab laitmatust korras majasid ja pühapäevastes riietes elanikke. Mida rohkem on uurija sama rühma juures viibinud, seda paremini oskab ta aimata, milliste aspektide rõhutamine pole antud kogukonnale vastuvõetav.

Uurija rolliga seoses tõusetus küsimus, mil määral tingivad välitööid telliv institutsioon või neid teostav isik ja tema uurimisfookus kogutud materjali ilme. Näiteks eelistavad mõned dokumentaalfilmide tegijad tähelepanu pöörata pigem kriisidele ja konfliktidele, seevastu kunstiakadeemia tudengeid võib hoopis paeluda mõne olukorra kunstiline aspekt ning võimalus liikuda edasi sümbolsele tasandile. Selle alusel tekkida võivaid huvide konflikte tõstsid oma ettekandes esile Marika Alver ja Liina Lepik, tuues näite, kuidas nende Siberi Eesti külades tehtud fotod ei olnud kooskõlas okupatsioonide muuseumi nägemusega, sest need olid "liiga ilusad". Teisalt võib ettenägematuid väärtuseid tekkida ka kohalike inimestega lävides, kui kogujate käitumine või välimus on nende silmis tavapärasest liiga erinev, näiteks tekkis ainult noortest naistest koosneva uurimiserühma puhul küsimus, kuhu on jäänud nende mehed.

Mare Kalda ettekanne puudutas seekord ainsana virtuaalmaailmas tehtavate kogumistöödega seotud teemasid. Kalda esitas poeetilises vormis küsimuse, kuidas peaks folklorist orienteeruma nn meemimeres ja viraliväljal. Uurija töö välja keskse probleemi, kuidas leida pidepunkte, mille alusel internetimeeme otstarbekalt koguda, kui selle kiirelt muutuva ja heterogeense materjali puhul pole isegi selle ühese žanrimääratluseni

Akadeemilise Rahvaluule Seltsi välitöökonverents 2017. Esiplaanil Tartu Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilased (vasakult) Hanna-Maria Mets, Marija Toomjõe, Karl-Johannes Kõiv ja Rauno Juntson. Alar Madissoni foto.

jõudmine kerge. Samuti tõstatas Kalda intrigeeriva küsimuse, kas väärtused on meemidega vaikimisi kaasas või tekivad need alles tõlgendamise käigus. Esineja rõhutas, et sellise sageli vaid lühiajaliselt üldsuse vaatevälja jõudvate sündmuste kajastustena sündinud folkloorimaterjali puhul on vältimatu konteksti salvestamine. Samuti osutas folkloristi ja meemikasutaja lähenemisviisi põhimõttelisele erinevusele: folklorist analüüsib, võrdleb ja püüab leida seoseid, seevastu kasutaja vaatab meemi üldjuhul vaid korra ja seejärel unustab, tundes pigem naudingut sellest, et suudab suures infoväljas orienteeruda ja kiirelt nähtu mõtet tabada.

Konverentsi pealkirjast lähtuvalt puudutasid kõik ettekanded vähemal või rohkemal määral väärtuste teemat. Valgevene uurija Anastasiya Fiadotava ärgitas mõtlema, kuidas suhestuvad huumor ja väärtused ning tõi välja väärtustega seotud probleeme huumorimaterjali kogumisel. Fiadotava osutas, et nii mõnedki väga aktuaalsed ja elulised aspektid võivad jääda välitööintervjuudes napilt kajastatuks, kuna need on seotud tabudega või ei sobi muul moel intervjuueeritava väärtushinnangutega. Näiteks ei ole informandid alati rääkima teemadel, mis on liiga isiklikud, kõlavad veidrana või on poliitiliselt ebakorrektsed. Samuti võib aines, mis uurija klassifikatsioonides mahub huumori alla, tunduda konkreetsele kasutajale pigem agressioonina, millest eelistatakse võõra inimesega mitte juttu teha. Teine Valgevene esindaja, Alena Leshkevich, arutles selle üle, kuidas põimuvad rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel omavahel

rahvapärane ja kultuuritöötajate loodu. Esineja märkis, et enamikku Valgevene rahvapäraseid tähtpäevi ei tähistata enam spontaanselt, vaid tähistamiste eestvedajaks on kohalikud aktivistid või kultuuritöötajad. Kui mõni tähtpäev lisatakse UNESCO kultuuripärandi nimistusse, toob see tähistamistele kokku ajakirjanikke ja turiste, mistõttu tekib kiusatus muuta kunagised tavad efektsemaks ja kaunimaks. Leshkevich tõi näiteid oma välitöödest vastlate tähistamistel Valgevenes, näitlikustades, kuidas erinevate huvirühmade väärtuste skaala võib ulatudagi kohalike kommete algupärase tähistamise väärtustamisest kuni meelelahutusliku ajaveetmiseni, mille muudavad vaatamänguliseks ilusad rahvariided ja tantsuseaded.

Madis Arukask ja Käbi Suvi tõstasid küsimuse, mis saab muutuvate teadustrendide valguses soome-ugri müüdist ning kuivõrd on soome-ugri valdkonna uurimistöö puhul võimalik rääkida püsivatest väärtustest, väärtuste protsessuaalsusest ja dünaamilisusest; võib-olla tuleks väärtuste paikapanemine üldse usaldada mõne nõukogu kätte. Esinejad tõdesid, et 21. sajandil on vähenenud hõimutöö tähtsus nii Eesti ühiskonnas kui ka humanitaarteadustes, enam ei ole nii laia kõlapinda ka ühise rahvusidentiteedi rõhutamisel. Nüüdseks on soome-ugri välitööde kesksem eesmärk pigem muude siduvate lülide otsimine, näiteks liikumine inimliku arusaamise laienemise suunas, mis on edasise teadusliku kogumis- ja uurimistöö kitsamate uurimiseesmärkide saavutamise eelduseks. Püsivate väärtustena sai seega välja tuua omakeelsuse, välitööde pikaajalise jätkusuutlikkuse ning uurija isiksusliku ja erialase arengu.

Kokkuvõttes tõdeti taas, et kuna uurimistrendid ja -teemad muutuvad, peale kasvavad uued uurijate põlvkonnad, pakub välitöökonverents kogutu ja kogetu analüüsimiseks, kogemuste vahetamiseks ning teoreetilise uurimisraamistiku viimistlemiseks tänuväärse võimaluse.

Reet Hiimäe

2017. aasta Eesti Rahvaluule Arhiivis ja Eesti presidendi rahvaluulepreemia

Nagu iga aasta, tõi ka 2017. aasta Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudesse täiendust. ERA käsikirjakogusse laekus kokku 6810 lehekülge, käsikirjakogu maht oli aasta lõpuks üle 1,5 miljoni lehekülje (1 507 466 lk). Väga jõudsalt kasvab juba digitaalselt sündinud fotode hulk, aasta lõpuks oli neid kokku 35 025. Üheks suuremaks tööloiguks tänaste mäluasutuste töös on juba olemasoleva ainese digitaliseerimine. Aasta jooksul digitaliseeriti käsikirjalistest rahvaluulekogudest kokku 26 882 faili, fotosid digiteeriti 4017, helisalvestisi 717 tundi ja videosalvestisi 47 tunni jagu. Digitaliseerimine on tähtis, et huvilised saaksid hõlpsamalt kultuuripärandiga tutvuda, kuid sellega tagatakse ka materjali pikaajaline säilimine.

Aasta kogumistöö nägu kujundasid üliõpilaste ja nende õppejõudude kaastööd, tegutsemist jätkasid mitmed staažikad kaastöölised, samuti viidi arhiivis läbi kaks kogumisvõistlust.

Eesti Vabariigi Presidendi rahvaluulepreemia andis president Kersti Kaljulaid üle 26. veebruaril 2018, selle vääriliseks valiti neli inimest: Urve Buschmann, Vaike Hang, Ene Lukka-Jegikjan ja Rasmus Kask.

Urve Buschmann pälvis preemia sisukate kaastööde eest aastatel 2002–2017. Tema kirjapanekuid on arhiivis üle 200 lehekülje, lisaks fotosid, laululehti ja muud lisamaterjali. Ta on silmapaistvate töödega osa võtnud mitmest ERA kogumisvõistlusest. Eelmise aasta perenimedelugude võistlusele “Imelik nimi” esitatud võistlustöö jäi žüriile kohe silma. Nagu eelmisedki kirjapanekud, on ka see haarava sisu ja ladusa jutustamisviisiga, kus kirjutaja toob olulise oskuslikult esile. Kirjutised sisaldavad lisaks vanaemalt jt pereliikmetelt kuulnud rahvaluuleteadetele ka rohkesti fakte ja uurimuslikku ainet (koha- ja isikunimedelugude päritolu jne) ning tähelepanelikke detailseid kirjeldusi (lapsepõlve- ja linnamaastikud, matusekombestik jm). Uurimustööd ammutavad ainet kirjutaja enda kogemustest, tema pereloost ja kodukohast. Urve Buschmanni töödes kajastub Järvamaalt Nurmsi külast Jalapuu talust pärit pere elu läbi 20. sajandi teise poole.

Vaike Hang on Eesti Rahvaluule Arhiiviga seotud olnud pikemat aega kui hea kolleeg ja nõuandja loodusteaduse alal, aga alates 1981. aastast ka kui kaastööline, rahvaluule koguja. Tema kaastöid on esile tõstetud ka mitmel kogumisvõistlusel (nt tudengipärimus 1995, “Minu maastikud” 2015). Kokku on temalt ERAs 2018. aasta alguseks arhiveeritud üle 300 lehekülje omakäelisi kirjapanekuid, mida iseloomustavad loodusteadlasele omane täpsus ning kodukandi-uurijale omane hoolivus ja tundlikkus. Läbi aastakümnete on ta missioonitundlikult vahendanud ERAle materjale teistelt: laulukladesid, fotosid, helisalvestusi, kettkirju jne. Vaike Hangu esimene saadetis rahvaluule arhiivi pärineb aastast 1979, mil ta taluehitiste kaardistamise käigus küsitles 34 inimest, kogudes andmeid peaaegu 50 talu kohta Tõstamaa kihelkonna põhjaosast. Tõstamaa kihelkond ja Tõhela küla kajastub tema töödes järjekindlalt. Rohkesti sama kandi ainelist kultuuri käsitlevaid töid on Vaike Hang kirjutanud Eesti Rahva Muuseumile, pälvides teenelise korrespondendi tiitli. Mitmeid kultuurilooliselt olulisi materjale on ta toonud Eesti kultuuriloolisse arhiivi.

Ene Lukka-Jegikjan pälvis preemia kogumistöö juhendamise eest aastatel 2008–2015. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia kauaaegse õppejõu ning Eesti Rahvusliku Folkloorinõukogu kursuste juhendajana on ta palunud osalejatel-üliõpilastel vastata mitmesugustele rahvaluuleteemalistele küsitlustele, töödes on kirjeldatud kalendritähtpäevade pidamist, matuse-, pulma- ja sünnikombestikku jm, kokku rohkem kui 2000 leheküljel. Kirja on pandud noorte endi uuemat pärimust (sõbrapäev, sünnipäevad), kuid küsitletud on ka oma vanemaid pereliikmeid või sugulasi-tuttavaid. Lisaks tudengitöödele on Ene Lukka-Jegikjan ise salvestanud traditsioonikandjatelt laule, pillilugusid, aga ka fotosid ja videosalvestusi. Vaimse kultuuripärandi väärtustamisele pühendununa oskab Ene Lukka-Jegikjan hinnata rahvaluule talletamise tähtsust ning anda seda hoiakut edasi tudengitele.

Rasmus Kask, SA Eesti Vabaõhumuuseumi maa-arhitektuuri keskuse teadur ja Tallinna Ülikooli kultuuriteaduste doktorant, juhtis 2017. aasta suvel välitöid Soomaa rahvuspargis. Lisaks oma põhitööle, taluarhitektuuri inventeerimisele talletas ta ka kohalikku pärimust. Välitööle kaasati tudengeid, kohalikke inimesi ja teisi huvilisi, nii said tudengid kogemusi välitöödest ja materjali korrastamisest, oskusi ja julgust kogumistööga soovi korral ka tulevikus jätkata. 2017. aastal anti ERAle üle 21 tunni jagu salvestisi ja rohkelt fotosid: sisukas ja põgus vaade Soomaa piirkonna eripärasele

Vasakult: Ene Lukka-Jegikjan, Vaike Hang, President Kersti Kaljulaid ja Urve Buschmann, taga seisab Rasmus Kask. Alar Madissoni foto 2018.

loodus- ja kultuuripärimusele. Materjal on eeskujulikult korrastatud ning täiendab oluliselt Soomaal 2006. aastal alustatud rahvusparkide mälumaastike projekti raames talletatud pärimust. Välitööde tulemusena on Rasmus Kask andnud nii tudengitele kui kohalikele praktilisi välitööoskusi, mis loodetavasti motiveerib Soomaa pärimuse talletamisega edasi tegelema.

Eesti Rahvaluule Arhiivis korraldati 2017. aastal kaks kogumisvõistlust – “Loomariik ja inimene” ja “Imelik nimi”.

Kogumisvõistlusele “Loomariik ja inimene” saabus 26 kaastööd. Sõltuvalt kirjutajast olid tähelepanu keskmes kas uskumused ja loomadega seotud ended, peitenimed, vanasõnad jm ütlusfolkloor või kogemusjutud. Samuti lahati inimese suhet ümbritseva elusloodusega laiemalt. Elamuslikud olid kirjeldused isiklikest kohtumistest metsloomadega: loomade käitumise vaatlus, emotsioon, hoiakud looma suhtes. Hindamisel pidas žürii kõige olulisemaks inimese ja loomariigi suhte väljendust, selle esitust ja tervik-

likkust juhtumikirjelduses, aga ka ütlusfolkloori ja uskumuste kajastamist, etoloogilisi tähelepanekuid jm. Silmapaistvaid, äramärgitud ja eripreemia pälvinud töid oli kokku 12. Esiletõstetud tööd: Ellu Elken, Salme Heinla, Ainu Kään, Eha Võso; äramärgitud tööd: Kaja Kasemaa, Age-Li Liivak, Enda Naaber, Leida Oesalg, Ellen Randoja, Anne Rebane, Anu Soon; eripreemia: Asael Truupõld. Žüriis olid võistlusteema algataja, ERA vanemteadur Mall Hiimäe, teadur Astrid Tuisk ja kohapärimuse töörühma liige Lona Päll. Mall Hiimäe on asunud koostama järge “Väikesele linnuraamatule”, raamatut loomadega seotud pärimusest, ning laekunud võistlustööd on seejuures tõhusaks täienduseks varasemale arhiivimaterjalile.

Kogumisvõistlusele “Imelik nimi” saabus 45 kaastööd. Laekus mitmeid uurimuslikke töid, aga samuti nimeanekdoote, isiklikke suhteid väljendavaid lugusid – sõnaga, kõike, mis puudutab perenimerepertuaari. Kirjutati ka nimedest laiemalt, nt ka ees-, hüüd- ja loomanimedest. Needki on ju loomuldasa seotud perekonnanimelugudega. Silmapaistvaid, äramärgitud ja eripreemia pälvinud töid oli kokku 20. Esiletõstetud tööd: Urve Buschmann, Elvy Ennis, Urmas Haud, Eerik Purje, Kristen Suokass, Tiina Tafenau, Eha Võso; äramärgitud: Tiit Birkan, Kaja Kasemaa, Aime Kuum, Maret Lehto, Ellen Randoja, Vesta Saar, Helja Sutt, Lembitu Twerdjanski; eripreemiad: Enno Reinsalu, Asael Truupõld ja Maret Usar uurimuslikkuse eest, Lehte Oraka kauni vormistuse eest, Peeter Suislepp terviklikkuse ja värskuse eest. Hindamisel võeti arvesse kolme põhimõtet: nimeinfo rikkalikkust (kui palju ühe või mitme perekonnanime taustu lahti oli seletatud), jutustamisoskust, ja põhjalikkust (kas kirjutaja oli teinud eraldi arhiivitööd, küsitlenud teisi inimesi jms). Nõnda näib, et eelis oli pikematel kaastöödel, kuid mõnigi lühike lugu võlus just oma terviklikkusega. Žüriis olid kirjandusteadlane ja elulugude uurija Rutt Hinrikus, folklorist ja perepärimuse uurija Tiiu Jaago, kirjandusteadlane ja luuletaja Aare Pilv, arhivaar Kadri Tamm, folklorist ja nimelugude uurija Ell Vahtramäe ja Valdo Valper ERA kohapärimuse töörühmast. Mõte koguda seekord perekonnanime-teemalisi lugusid sai alguse ühest kirjandusmuuseumi koostööprojektist. Nimelt asus Eesti Keele Instituut pärast “Eesti kohanimeraamatu” valmimist kokku panema raamatut Eesti perekonnanimedest. Nimelugusid on juba meie arhiivi vanimates, Hurda ja Eiseni kogudes, ja samas on tegu täiesti elava pärimusega, nagu nähtub ka võistluse “Imelik nimi” kaastöödest.

Valikuga selle teemalistest rahvaluulepaladest saab tutvuda kirjandusmuuseumi infosüsteemi Kivike kogukonnaportaali Perekonnanimelood lehel <https://kivike.kirmus.ee/index.php?id=33&module=415&op=11>.

Ann ja Ants Roos on oma poja Steni mälestuseks juba 25 korda korraldanud lastele muinasjutuvõistlust, nüüd andsid nad kirjutatud muinasjutud, neid on 30 kasti, arhiivi hoiule. Tegemist on tähelepanuväärse koguga, mis ühendab endas vanemat vormi ja uuenduslikku sisu, kuna lapsed pikivad muinasjuttudesse teemasid tänasest elust.

Juuli alguses käisid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia pärimusmuusikud koos kahe ERA töötajaga välitööl Udmurdimaal. Tehnikaga, mis annab võimaluse eraldi salvestada iga kooriliikme häält, salvestati bessermanide ja põhja-udmurtide mitme-häälsel laulu 11 külas, lisaks tehti fotosid ja filmiti. Kohtumistel saadi lisaks lauludele osa udmurdi külaliste võõrustamise traditsioonist, omalt poolt lauldi enne retke õpitud eesti, bessermani ja udmurdi rahvalaule.

Tartu Ülikooli õppejõud, rahvaluule dotsent Tiiu Jaago loovutas mitmete enda läbi-viitud kursuste materjalid, mille hulgas leidub nii üliõpilastöid kui ka loengute konspekte. Üleantud aines on eeskujulikult vormistatud ning seetõttu kergesti kasutatav.

Kaastööliste päev Eesti Rahvaluule Arhiivi uurijasaalis, kõneleb kogumisvõistluse "Loomariik ja inimene" läbiviija, ERA vanemteadur Mall Hiemäe. Kristi Ziugandi foto 2018.

Möödunud aasta jooksul anti arhiivile hoiustamiseks mitmeid erinevaid materjale: Valdur Mikita andis üle tudengite esseed, mis käsitlesid peamiselt isiklikku paigatunnetust; Eduard Parts fotod Eesti asundustest Oudova piirkonnas; Kadri Sildvee rahvaluulekoguja Priidu Tammepuu kirjad; Helvi Palusaar mälestusi Viljandimaa prokuratuuri ja miilitsa tööst ja teisi.

Koostatud ja arhiivile saadetud on kaunilt kujundatud mälestusi oma lähedastest, kodutaludest ja -küladest, nagu Aada Aasa mäletused oma pere põlvnemisest, esivanematest ja kaasaegsetest; Eva Murula vanaema laulud, mälestused Randivälja küla ajaloo ja taludest, meenutused sugulastest; Salme Kaljuorg saatis kaunilt kujundatud ema ja isa (Fjokla ja Nikolai Õunapuu) mälestused; Aare Lõhmussaar mälestused Keskküla talu rahvast ja nende toimetamistest; Helgi Lilleste Kumma küla ajaloo. Alo Põldmäe andis arhiivile oma isa Rudolf Põldmäe mälestused töötegemistest ja lõbutsemisest lapse- ja noorusaegadel talus Jüri kihelkonnas; Vello Tohter meenutused ja fotod Kullamaa kihelkonna Liivi küla Mõrdu külast, oma perekonnast ja kodutalust.

Võrukeelse *Uma Lehe* toimetuse saatis arhiivi ka oma jutuvõistluse 2015. ja 2016. aasta võistlustööd ja Viru Instituut (Marge Lepik) Viru murdesõnavara ja -tekstide kogumise võistluse kaastööd, mis sisaldavad rohkesti pärimusainest.

Võistlustööde kirjutajaid ja kaastöölisi toetasid Eesti Kultuurkapital, Petrone Print, Rahva Raamat ja Varrak.

Täname kõiki kaastööde eest! 2018. aastal ootame nii noori ja lapsi kui ka vanemaid inimesi osalema eraldi kogumisvõistlustel.

Noortele ja lastele suunatud võistluse “Püüa vanaema lugu purki!” eesmärk on salvestada Eesti vanema põlvkonna inimeselt tema jaoks tõeliselt oluline lugu või laul. See võib olla lugu, mis on juhtunud jutustaja endaga, ere mälestus, kellelki teiselt kuulnud lugu, mis on jutustajat läbi elu saatnud, või hoopis õpetlik juhtum, mis on pannud kaasa mõtlema. Osalema on oodatud koolinoored ja tudengid, aga ka teised, kes vanema põlvkonna sõnumi tulevikku talletamist vajalikuks peavad. Parimaid kogujaid eri vanuseastmetes premeeritakse auhindadega.

Nutiseadmesõbralik koduleht, mis juhib noort läbi kogumistöö etappide, asub veebiaadressil <http://kratt.folklore.ee/vanaema/>. Kogumisvõistlus kuulub Euroopa kultuuripärandiaasta (2018) sündmuste sekka Eestis.

Vanemad inimesed saavad osa võtta aga samalaadsest võistlusest “Minu (vanaema) lugu”. Võistlusel osalejatelt oodatakse, et nad paneksid kirja vähemalt ühe kas endale tõeliselt olulise loo või laulu, või vähemalt ühe loo või laulu, mis on olnud väga oluline mõnele kirjutaja vanaemale (või vanaisale või siis vanemale sugulasele/tuttavale). Lood saab kirjutada kogumisportaali Kratt: <http://kratt.folklore.ee>, saata e-mailile kratt@folklore.ee või postiga rahvaluule arhiivi.

Astrid Tuisk

“Kas sugu loeb?” – folkloristide 13. talvekonverents Nelijärvel

Eesti folkloristid, rahvaluuletudengid, külalisteadurid ja teised asjahuvilised kogunesid 8. ja 9. märtsil juba 13. korda traditsioonilisele talvekonverentsile, mis leidis sedapuhku aset Nelijärve puhkekeskuses. Tänavu oli konverentsi korraldusjärg Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna käes. Peakorraldaja Merili Metsvahi valis perekonnaajaloo uurijana talvekonverentsi tuumaks soo-uuringud; sellest ka otsekohene ja arutlema kutsuv pealkiri “Kas sugu loeb?”.

Sootemaatika on olnud 2017. aasta sügisest saati ühiskonnas varasemast rohkem esil: #MeToo-algatus on andnud hääle seksuaalse väärkohtlemise varem vaikinud ohvritele, ahistamiskandaalid meil ja mujal on ükshaaval avalikuks tulnud, meedias on tekkinud tuline arutelu. Metsvahi on aga rõhutanud, et ühiskondlikus debatis on liiga vähe arvestatud ajaloolis-kultuurilise mõõtmega. Ta näeb tõigas, et Eesti ametlik ajalookirjutus on algusest peale võtnud omaks mõtte sajandite pikkusest siinmail kehtinud patriarhaadist, märki enesekolonisatsioonist. Folkloristide 13. talvekonverents oli mõeldud kummutama selliseid stereotüüpe ning lisama avalikku arutellu kultuuriloolist mõõdet.

Konverentsi esimesel päeval toimus kokku viis ettekandesessiooni. Kuna osavõtjate hulgas oli palju välistudengeid ning rahvusvahelisi külalisteadureid, peeti avasessioon kahes keeles. Talvekonverentsi esimese ettekande pidas Tallinna Ülikooli vanemteadur Marika Mägi, kes teoretiseeris ristiusustamiseelse matrilineaarse ühiskonnakorralduse üle Eesti aladel, tuginedes arheoloogilistele, ajaloolistele ja rahvaluuleandmetele läänemeresoome hõimude kohta. Ühtlasi esitas ta võrdleva vaatepunkti erinevatest varastest matrilinearsetest ühiskondadest. Tartu Ülikooli professor Mati Laur ja Ken Ird Tartu Ülikooli muuseumist kõnelesid vallasemade häbistuskaristustest ja lapsetappudest

18. sajandi Liivimaal ning tõesid, et eestlastel polnud tihe suguline läbikäimine toona midagi haruldast. Merili Metsvahi rääkis ärkamisaja tegelasest Adam Petersonist ning viimase rollist esimese öö õiguse teema tutvustajana siinmail. Nimelt kasutas Peterson seda kontseptsiooni poliitilise äratus- ja ärgitustöö vahendina, luues rahva teadvuses visa ettekujutuse sellise õiguse põlisusest.

Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur Janika Oras heitis pilgu eakate naislaulute positsioonile Eesti laulutraditsioonis ning tões, et laulude üleskirjutamise aegu – moderniseerumisajal – on eakaid naislauljaid marginaliseeritud, kuigi neid võib pidada oma aja tipploojateks. Eesti Kirjandusmuuseumi teadur Katre Kikas jätkas modernismiaja naiste vaatlust, võttes luubi alla Jakob Hurda naissoost korrespondendid, keda oli 1500 mehe kõrval vaid 60. Kikas kõneles nii naiskaastööliste demograafilistest andmetest kui ka enesepositsioneerimisest. Eesti Kirjandusmuuseumi nooremteadur Kärri Toomeos-Orglaan käsitles kirjaoskuse(tuse) teemat Setomaa näitel, keskendudes hoopis meestele 19. ja 20. sajandi kultuurikirjeldustes. Nimelt jäeti pärimuse eheduse seisukohalt kirjaoskajad mehed sageli kõrvale ning väärtustati hoopis kirjaoskamatuid *lauluimäsid*.

Ingliskeelse paralleelsessiooni esimene kõneleja oli Alena Leshkevich Valgevene Rahvuslikust Teaduste Akadeemiast. Ta rääkis valgevene vastlamüsteeriumitest, millest võisid osa võtta vaid abielunaised. Müsteeriumi käigus etendati “vanaisa matust”, kusjuures vanaisa oli nukk, keda hea saagiõnne lootuses rituaalselt maeti. Xuan Madeline Wang Newfoundlandi Memoriaalülikoolist jätkas seksuaalse alatooniga rituaalide teemal, kõneldes Hiina pulmamängudest. Viimased tekitavad Hiina ühiskonnas vastakaid tundeid: valitsus keelaks need meeeldi ära, rahvas aga tähistab endiselt, kuigi neis pulmamängudes esineb pruudi seksuaalset väärkohtlemist. Sessiooni võttis kokku Aleksandar Takovski Makedoonia sotsiaal- ja humanitaarteaduste instituudist. Ta rääkis seksuaalsusest makedoonia erootilistes lugudes ja netinaljades.

Päeva teises pooles heitis Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur Piret Voolaid sootundliku pilgu eesti mõistatuste alaliikidele. Ta vaatles lähemalt sotsiaalse ja bioloogilise soolisuse väljendumist mõistatustes ning selle väljenduse muutumist ajas. Psühhoanalüütik Ants Parktal tutvustas esmalt psühhoanalüüsi olukorda algusaegadest tänapäevani ning mõtiskles seejärel soolise identiteedi kujunemisest psühhoanalüütilisest vaatepunktist.

Ingliskeelse paralleelsessiooni avas Tartu Ülikooli doktorant Baburam Saikia ettekandega soolisusest India mütoloogias. Ta arutles, kuidas kujutatakse mütoloogilistes lugudes bioloogilist keha ning kuidas selline kujutamiseviis tänapäevase soolisusemõistega kokku kõlab. Tartu Ülikooli magistrant Savannah Rivka Powell kõneles Jaapani ainude ja Okinawa saare naiste rollist maagilistes praktikates. Rahvarühmade traditsioonid on ajas muutunud ning tänapäeval tegutsevad naised selle nimel, et säilitada oma rolli vaimsete juhtidena.

Esimene päev lõppes meeoleukate ühistegevustega. Käidi saunas, järvejääl uisutamamas või jõuti suisa mõlemat. Hommikul jätkati taas kahe paralleelsessiooniga. Tartu Ülikooli professor Madis Arukask arutles läänemeresoomlaste soorollide üle. Ta mõtiskles, kuidas on sugude vahel jaotunud ametlikud ja mitteametlik rollid, ning kuidas on need ajas muutunud. Aado Lintrop Eesti Rahvaluule Arhiivist võttis luubi alla intsesti motiivi obiugri rahvaluules. Ta tõi välja põhjapoolsete manside ja hantide eksogaamsed sugukondlikud grupid, fraatriad, ning arutles obiugrilaste vajaduse üle abielluda teise fraatria esindajaga. Sessiooni lõpetas Tartu Ülikooli bakalaureuseõppuri

*Konverents lõppes talveilma nautimisega väikesel matkal Nelijärve metsas.
Romeo Luksi foto 2018.*

Gerda-Liis Palmiste ettekanne Märt Rauast eestlaste perekonnaloouurijana. Palmiste kõneles Märt Raua olulisematest perekonnaloolistest teostest ning mehe sagedasest segiajamisest kirjanik Mart Rauaga.

Ingliskeelsete sessioonide päeva avas Tartu Ülikooli magistrant Tiger Juntao Du, kõneldes naise staatuse muutumisest kultuurirevolutsiooniliste ooperite propaganda mõjul. Vahemikus 1966–1976 produtseeris Mao Zedongi naine Jiang Qing kaheksa legaalset ooperit, mille naistegelased ilmutasid tihti revolutsioonilisi hoiakuid. Teise ettekande pidas Pema Choedon Tartu Ülikoolist, kes mõtiskles India-tiibetlaste diasporaa iludusvõistluse “Miss Tiibet” mõju üle tiibetlannade staatusele. Ühest küljest suurendab see viimaste vabadust ja õigusi, teisest küljest nähakse konkursis ohtu traditsioonilistele soorollidele. Tartu Ülikooli magistrant Toyon Mohammad Abu Sayed pidas ettekande Bangladeshis ühiskonna rangest heteronormatiivsusest. Ta tõi välja Bangladeshis LGBT kogukonna vastu suunatud vägivalda, ent pakkus ka lahendusi pingete leevendamiseks.

Kohvipausi järel toimusid viimased paralleelsessioonid. Julia Atroszenko Valgevene Rahvuslikust Teaduste Akadeemiast rääkis soorollide muutumisest Valgevene ühiskonnas. Atroszenko tõdes, et sõjaeelse ja -järgse aja rahvajuttudes võib näha naise toimumisvabaduste suurenemist. Tartu Ülikooli nooremteadur Pihla Maria Siim vaatles Eesti-Soome hargmaiste perede arusaamu soorollidest. Ta tõdes, et sugu loeb: enamasti eeldatakse, et teise riiki läheb tööle isa, samas ema jääb kultuurihoidjana perega maha.

Ingliskeelses paralleelsessioonis rääkis Dani Schrire (Jeruusalemma Heebrea Ülikool) populaarsest juudi ballaaditegelasest ilusast juuditari. Schrire vaatles, kuidas ilusa juuditari kuju on eri rahvaste jututraditsioonis esitatud ning kuidas tema kujutamine on 20 sajandi vältel muutunud. Tartu Ülikooli magistrant Yuliya Leni ettekanne

käsitles soolisuse märkimist juudi kalmistutel. Len arutles, kuidas kalmistu kujunduses ja ehituses nähtavad sugudevahelised erinevused peegeldavad soolisust elavate juutide seas. Sessiooni lõpetas Tartu Ülikooli magistrant Michele Tita, kes kõneles tarantismi-sündroomist Itaalia “kannapiirkonas” Salentos. Tarantli nõelamise tõttu tekkiva hüsteerilise tantsuhoona avaldub sündroom on täielikult kultuuris konstrueeritud ning avaldub märgiliselt just abiellumiseas naistel.

Konverents päädis ingliskeelse lõpusessiooniga, mille avaettekandes kõneles Tartu Ülikooli doktorant Anastassiya Fiadotava Valgevene perehuumori soolisusest. Ta näitas erinevusi meeste ja naiste huumorirepertuaaris: mehed räägivad pigem anekdoote, naised aga seovad naljaanese oma perega. Eesti Kirjandusmuuseumi teaduri Šaša Babiči ettekande teemaks oli soolisus lõunaslaavi vanasõnades. Kuna vanasõnad on sündinud patriarhaalsetes ühiskondades, vaatles ta vanasõnades peegelduvaid ootusi nais- ja meessoole. Konverentsi viimase ettekande pidas Liisa Granbom-Herranen Turu Ülikoolist, see puudutas samuti vanasõnu. Granbom-Herranen arutles Soome näitel seoste üle folkloorikogujate soo (1970. aastateni mehed) ja vanasõnades peegelduvate patriarhaalsete väärtuste vahel.

Talvekonverentsi kava, teeside ja fotogaleriiga on võimalik tutvuda veebiaadressil <https://www.fku.ut.ee/et/folk/talvekonverents-2018>. Konverentsi toetasid Euroopa Liidu Regionaalarengu Fond (Tartu Ülikooli ASTRA projekt PER ASPERA) ja Hasartmängumaksu Nõukogu.

Airika Harrik

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

14. detsembril toimus Akadeemilises Rahvaluule Seltsis pidulik aastalõpukoosolek, mis oli pühendatud Matthias Johann Eiseni 160. sünniaastapäevale. Esinesid Katre Kikas (“Hiljuti küsiti minult...” M. J. Eiseni tagasisidest kogujatele), Mare Kalda (Raamatu mõju. Elu pärast “Esivanemate varandust”), Merili Metsvahi (Eiseni poem “Kuldja”) ja Kadri Tamm (Matthias Johann Eiseni rahvaluulekogu(de) käekäik tänapäeval).

1. veebruaril pidas Ingrid Rüütel kõnekoosolekul ettekande “Mis on jäänud jälgedesse folkloristide välitöödel Audru, Tõstamaa, Tori ja Väandra kihelkonna alale 1960.–1970. aastatel (raamatu “Pärnumaa laule ja lugusid” põhjal”).

22. märtsil esines ARSi koosolekul Leeni Langebraun: “Esimeste Kaukaasiasse välja rännanud eesti talupoegade käekäik Vene keisririigi arhiividokumentide põhjal”.

Kärr Toomeos-Orglaan

Eesti Rahvaluule Arhiivis

1. detsembril pidas Janika Oras Eesti Folkloorinõukogu korraldatud Eesti pulmapärimuse seminaril Pärnus Nooruse majas ettekande “Traditsioonilised pulmanaljad”.

2. detsembril tunnustati Eesti Rahva Muuseumis Maavalla hiite fotovõistluse 2017. aasta võidutööde autoreid. Eesti Rahvaluule Arhiivi poolt välja pandud ning valitud pärimuse eriauhinna sai Sofia-Margaret Vaiksaare foto Kaarma kihelkonna Pähkla küla Pühatu allikast.

6.–12. detsembrini oli Andreas Kalkuni koostatud näitus seto naiste peakatetest (“La Coiffe des Femmes en Pays Seto”) Pariisis UNESCO peahoones (koostöös Eesti Suur- saatkonnaga Pariisis).

7. ja 8. detsembril toimunud Eesti-uuringute Tippkeskuse aastakonverentsil ja 61. Kreutzwaldi päevade konverentsil “Varieerumine keeles, kirjanduses, folklooris ja muusikas” korraldas Mari Sarv koos Teresa Protoga (Holland, Leideni Ülikool, Meertens Instituut) paneeli varieerumisest rahvalauludes, kus ERAst esinesid Janika Oras ettekandega laulikute strateegiatest seto regilaulude rütmi varieerimisel (Even or uneven: Performers’ strategies of varying rhythm in Seto runosong) ja Taive Särg ettekandega viisi varieerimisest Mulgi regilaulude murtud värssides (Does melody “break” in the case of metrical variations, called “broken verses”? About melodic variations in regilaul from the historic Mulgimaa region, southern Estonia). Lisaks esinesid Mari Sarv ja Risto Järv konverentsil ühisettekandega rahvaluuletekstide varieerumisest (What is it that actually varies in folkloric texts?).

7. detsembril kõneles Jüri Metssalu kohapärimuse uurimise allikatest ja meetodidest Tallinnas Rahvakultuuri Keskuse kursusel “Kuidas uurida ja mõtestada vaimset pärandit”.

12. detsembril pidas Janika Oras Viljandis konverentsil “Pärimusmuusika hetkeseis ja tulevik” ettekande “Kellele ja milleks õpetada vanamoodi laulmist?”.

12. detsembril loengusarja “ERA tuleb külla” ettekandepäeval Läänemaal Haapsalus esinesid Anu Korb (Eesti Rahvaluule Arhiivi kujunemislugu ja Läänemaa kaastöölised), Mari Sarv (Rahvaluule kogumise välitööd Läänemaal läbi aegade), Jüri Metssalu (Kohalugusid ja pärimuspaiku Matsalu rahvusparkis) ning Pille Kippar (Kolivere lossi mitu nägu). Mari Sarv tutvustas kuulajatele ERA virtuaalseid väravaid. Ettekandepäev toimus koostöös Lääne Maakonna Keskraamatukoguga.

15. detsembril loengusarja “ERA tuleb külla” lõpuüritusel Tallinnas esinesid Risto Järv (Lillast Daamist Linda kivini), Mari-Ann Remmel (Linna tornid paistavad. Tallinna kajastusi Nabala pärimuses), Aado Lintrop (Veeuputus mansi rahvaluules) ning Anu Korb (Kohtumised Siberis: välitööpäevikuist raamatuni). Esitleti Anu Korbi väljaannet “Kohtumised Siberis” (Eesti asundused, 8) ning koostöös Eesti Folkloorinõukoguga valminud kogumikku “Kandlemängija Heino Sõna” (Helisalvestusi Eesti Rahvaluule Arhiivist, 12). Rääkisid ja pilli mängisid Heino Sõna, plaadi koostajad Tuule Kann, Kaisa Nõges ja Eva Väljaots. Üritus toimus koostöös Eesti Folkloorinõukoguga. Päeva lõpus tutvus ERA kollektiiv Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi ekspositsiooni ning hoidlatega.

15. detsembril esines Mall Hiiemäe ERMi Sõprade Seltsi teemaõhtul Alatskivi lossis ettekandega “Kristlikud jõulud”.

21. detsembrist 15. jaanuarini toimus Keskkonnaameti ja Kirjandusmuuseumi koostöös Matsalu ja Vilsandi rahvusparki alal fotovõistlus jõuluaja kombestiku jäädvustamiseks, ERA poolt koordineeris võistlust Mari-Ann Remmel.

6. jaanuaril tutvustas Anu Korb Ida-eestlaste Seltsi jõuluüritusel Harjumaal Koplimate talus ERA Siberi välitööpäevikute põhjal koostatud raamatut “Kohtumised Siberis”.

19. jaanuaril pidas Andreas Kalkun Jakob Hurda nimelises Põlva Rahvahariduse Seltsis ettekande “Jakob Hurt ja Eesti Rahvaluule Arhiiv”.

20. jaanuaril alustas Jüri Metssalu Raplas kolmandat hooaega Eesti Kohapärimuse Keskuse loengusarjas kogukondadele, kohalikele uurijatele, õpilastele, õpetajatele, turismi- ja kultuuritöötajatele.

25. jaanuaril esines Janika Oras vestlusõhtul Tartu Folgiklubi Sisevete saatkonnas.

Detsembris tehti Kirjandusmuuseumi failihoidlas Kivike kättesaadavaks köide 52 Matthias Johann Eiseni käsikirjakogust. See on esimene suur ja halvas seisundis köide Matthias Johann Eiseni 99kõitelisest käsikirjalisest rahvaluulekogust, mis on ühiste jõupingutustega digiteeritud ja restaureeritud – digiteerimisele eelnes lehtede möödapäasmatu köitest lahtivõtmine, kokkuvolditud ja katkiste käsikirjalehtede sirutamine, parandamine ja puhastamine, mille tegi arhiivraamatukogu restauraator Tiiu Lepasepp, töid koordineeris Kadri Tamm. **14. detsembril** Akadeemilises Rahvaluule Seltsis toimunud Matthias Johann Eiseni 160. sünniaastale pühendatud ettekandepäeval pidas Kadri Tamm ka ettekande Eiseni rahvaluulekogu(de) käekäigust tänapäeval.

1. veebruaril esitles Ingrid Rüütel Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul raamatut “Pärnumaa laule ja lugusid” ning pidas ettekande “Mis on jäänud jälgedesse folkloristide välitöödel Audru, Tõstamaa, Tori ja Vändra kihelkonna alale 1960.–1970. aastatel”.

2. veebruaril esines Mall Hiiemäe MTÜ Loomemõis teemaõhtul Tartumaal Juula külas loenguga “Muinaskalendri jäljed küünlapäeva pärimuses”.

3. veebruaril tutvustas Mall Hiiemäe kultuurireiside programmi raames seoses Võhmas küünlavabriku ja Põltsamaa lossi külastusega rahvakalendri kombestikku ettekandes “Küünlapäev kui aastajaotustähis ja rahvakalendri püha”.

8. veebruaril toimus Eesti Rahvusraamatukogus konkursi “25 kauneimat Eesti raamatut 2017” lõpuüritus. Kaunimate raamatute hulka valiti ka EKM Teaduskirjastuse ja MTÜ Sõmerlased koostööväljaanne, Mari-Ann Remmeli raamat “Vennaste ja vete vald”. Raamatu kujundaja oli Angelika Schneider, selle trükkis Tallinna Raamatutrükikoda.

9. veebruaril Pärnu Muuseumis Ingrid Rüütli Pärnumaa laulude ja lugude raamatu tutvustusüritusel pidas Mari Sarv ettekande “Pärnumaa regilauludest” ning Ingrid Rüütel ettekande “Mis on jäänud jälgedesse folkloristide välitöödel Audru, Tõstamaa, Tori ja Vändra kihelkonna alale 1960.–1970. aastatel”.

10. veebruari ajalehes *Õhtuleht* ilmus Sirje Presnali intervjuu Ingrid Rütliga “Olen hoidnud sellest kinni, mis mul on”, teemadeks väljaanne “Pärnumaa laule ja lugusid”, pärimuskultuur minevikus ja tänapäeval, rahvuse tulevik jm.

12. veebruarist 16. märtsini oli Andreas Kalkun stipendiaadina Beninis Soome-Aafrika kultuurikeskuses Villa Karo. **13. märtsil** avati Grand-Popo külas Villa Karo Lissa Gbassa auditoriumis näitus seto naiste peakatetest (*La Coiffe des Femmes en Pays Seto*).

13. veebruaril pälvis loengusari “ERA tuleb külla” Tartu kultuurikandja auhinna rahvakultuurikandja kategoorias.

14. ja 28. veebruaril viis Janika Oras Tallinnas läbi õpitube seto mitmehäälsusest ansamblile Siidisõsarad.

20. veebruaril andis Eesti Vabariigi peaminister Haapsalus riigi teaduse elutööpreemia pikaajalise tulemusliku teadus- ja arendustöö eest folklorist Mall Hiimäele. Samal päeval eetris olnud teaduspreemiatele pühendatud ETV saates andis Mall Hiimäe ülevaate oma tööst folkloristina.

23. veebruaril tutvustas Mall Hiimäe Eesti Raadio teadussaates “Eesti teaduse fenomen” Eesti Rahvaluule Arhiivi ning tõi esile selle 90. aastapäeva kui tähendusriikka teadussündmuse.

24. veebruaril toimus Jüri Metssalu juhtimisel MTÜ Ulmulised talimatk Kuimetsa, Oblu ja Tamsi külas.

26. veebruaril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastöölise päev ja Eesti Kultuuriloolise Arhiivi eluloppäev. Eluloppäeval esitleti uut, kahe arhiivi ühise elulugudevõistluse põhjal koostatud raamatut “Minu elu ja armastus”, mille autorite seas on ka mitmeid rahvaluule arhiivi kaastöölisi. ERA kaastöölise päeval tehti kokkuvõtteid möödunud aastast, oma kogumistegevusest kõnelesid Urve Buschmann, Vaike Hang, Ene Lukka-Jegikjan ja Rasmus Mägi, Lembitu Twerdjanski pöördumise luges ette Helen Kõmmus. Joon tõmmati alla eelmise aasta kogumisvõistlustele “Imelik nimi” ning “Loomariik ja inimene”, nende läbiviijad Valdo Valper ja Mall Hiimäe tutvustasid laekunud töid. Avati Liina Saarlo ja Aivo Põlluääre koostatud fotonäitus “Lilled käes” ning kuulutati välja alanud pärandkultuuri aastaks lastele ja noortele suunatud kogumisvõistlus “Püüa vanaema lugu purki!” (<http://kratt.folklore.ee/vanaema/>). Oma loo saavad saata ka täiskasvanud, neile on suunatud võistlus “Minu (vanaema) lugu”.

Järgneval aktusel andis Kirjandusmuuseumi saalis Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid üle presidendi rahvaluulepreemiad 2018.

1. märtsil tutvustas Mari Sarv kogumisaktsiooni “Püüa vanaema lugu purki” Kuku raadio hommikuprogrammis.

2. märtsil Trad.Attacki kontserdil Kuressaare Kultuurikeskuses esitleti Ingrid Rütli veebiväljaannet “Saaremaa rahvamuusikat ja kombeid”. Väljaande on toimetanud Janika Oras ja Kadi Sarv, veebilahenduse tegi Lorem Ipsum.

7. märtsil esines Ave Goršič ettekandega ERA viimase aja digitaalsetest arengutest (Recent developments in the Estonian Folklore Archives) Helsinkis Põhjamaade digi-humanitaaria konverentsil DHN2018, pärimusarhiivide ja digitaalhumanitaaria kokupuuteid käsitlevas paneelis “Tradition Archives meet Digital Humanities”.

8.–9. märtsil Nelijärve puhkekeskuses folkloristide 13. talvekonverentsil “Kas sugu loeb?” pidasid ERA folkloristidest ettekanded Aado Lintrop (Millega on seotud intsesti motiiv obiugri rahvaluules), Janika Oras (Enne lõplikku vaikimist. Eakad naised eesti laulutraditsioonis) ning Kärri Toomeos-Orglaan (Kirjaosku(setu)se soolisest aspektist Setomaa näitel).

13. märtsil tegi Astrid Tuisk Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna kogumis-aktsiooni “Koolipärimus 2018” koolituspäeval “Tapjaklounid, kaitseinglid ja youtube-rid: koolipärimus 2018” ülevaate pilootprojekti käigus laekunud mängudest “Õpilaste mängud muutuste tuules”.

14. märtsil pidas Risto Järv XII Eesti mäluasutuste talveseminaril Kääriku spordikeskuses ettekande “Kirjandusmuuseumi traditsioonilised ja uued hoidised”.

21. märtsil rääkis Andreas Kalkun Vikerraadio “Huvitaja” saates murdekeelsest luulest.

22. märtsil pidas Lona Päll koos meediasemiootik Mari-Liis Madissoniga Tallinna loomaaia toimunud looduskultuuri seminaril “Loodushoiu sõnumid” ettekande “Kesk-konnakonfiksi elust (sotsiaal)meedias Haabersti hõbepaju juhtumi näitel”.

24. märtsil Eesti Folkloorinõukogu 25. aastapäeva konverentsil “Folk-looritatud pilgul minevikust, olevikust ja tulevikust” Tallinnas Hoperi majas esitles Ingrid Rüütel raamatut “Pärnumaa laule ja lugusid” ning CD-d “Pärnumaa rahvalaule ja pillilugusid”, samuti veebiväljaandeid “Saaremaa rahvamuusikat ja kombeid” ning “Saaremaa laule ja lugusid”.

24. märtsil esines konverentsil “Meie kodukant rahvaluules ja kirjanduses” Kehra jaamahoones Mari-Ann Rimmel ettekandega “Raudteepärimusest Harjumaal ja kaugemal. Teie mitte ajap see raudtee siit üle minu põllu...”

Jaanuarist märtsini esinesid ERA folkloristid kultuuripärandi aasta raames Vikerraadio kolmapäevastes “Huvitaja” saadetes pärimusteemaliste lühilõikudega: Janika Oras ja Liina Saarlo tutvustasid rubriigis “Päritud laul” Liisa Kümmeli, Anne Vabarna, Eliise Juntsi, Anna Lindvere ja Elfriede Räpi loomingut. Risto Järv tutvustas rubriigis “Vanasõnad on kuldsed sõnad” erinevaid vanasõnu. Esinejaid küsitles Krista Taim.

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

7. ja 8. detsembril korraldasid Eesti Teadusagentuuri uurimisprojekt PUT 475 ning Eesti-uuringute Tippkeskuse korpuspõhiste keele-, kirjanduse ja folklooriuuringute töörühm Eesti Kirjandusmuuseumis ja Tartu Ülikoolis Eesti-uuringute Tippkeskuse

aastakonverentsi “Variation in Language, Literature, Folklore, and Music”. Folkloristika osakonda esindasid ettekandega Mare Kõiva (Constructing the notion of a witch), Piret Voolaid (‘The national sport of Estonia’: From big narratives to variegated and humorous colloquial rhetoric) ja Tõnno Jonuks (How old is sacredness? Dating of natural sacred places); Tõnno Jonuks pidas koos Atko Rimmeliga (Tartu Ülikool) teisegi ettekande (Estonian religion and identity in school history textbooks).

8.–13. detsembrini toimunud Rahvusvahelisel Rahvajutu-uurijate Seltsi töörühmade Loitsud, loitsimine ja loitsijad ning usundiliste juttude võrgustik, “East–West” uurimiserühma ja Ungari Teaduste Akadeemia Humanitaaruuringute Keskuse Etnoloogia Instituudi ühiskonverentsil “Verbal Charms And Narrative Genres” esines Mare Kõiva ettekandega “The colour gamma of incantations”.

14. detsembril pidas Katre Kikas ARSi koosolekul ettekande M. J. Eiseni tagasisidest kogujatele 1887–1892.

14. detsembril pidas Mare Kalda ARSi koosolekul ettekande “Raamatu mõju. Elu pärast “Esivanemate varandust””.

19. detsembril esines Mare Kõiva Eesti Teadusagentuuri seminaril “Sotsiaal- ja humanitaarteadused rahvusvahelises koostöös 2” ettekandega “Rahvusvaheline koostöö Eesti-uuringute Tippkeskuse ja Eesti Kirjandusmuuseumi näitel”.

Jaauarist märtsini osalesid Eesti Välisministeeriumi arengu- ja humanitaarabi vahendite, Euroopa Regionaalarengu Fondi (Eesti-uuringute Tippkeskus TK 145) ja Eesti Teadusagentuuri projekti IUT 22-5 toel osakonna töös järgmised Valgevene teadlased:

1.–10. jaauarini Alena Pavlova;

10. jaauarist 10. veebruarini Tatjana Volodina;

6.–28. veebruarini Vladimir Lobach;

6.–10. märtsini Alena Liaszkiewicz ja Yulia Atroshchanka;

8.–31. märtsini Alena Boganeva.

25.–27. jaauarini osales Katre Kikas Helsingis Soome Kirjanduse Seltsis 19. sajandi uuringute võrgustiku 10. aastapäeva konverentsil ettekandega “Russian history in Estonian folktale? A media discussion in the 1890s Estonia”.

Veebruaris selgusid *Keele ja Kirjanduse* 2017. aasta kaastööauhindade laureaadid. Kultuuriloo ja folkloristika kategoorias pälvis tunnustuse Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna teadur Katre Kikas artikli “Rahvaluulekogumine epistolaarses kontekstis. Helene Maaseni kirjad Jakob Hurdale” eest (K&K nr 4).

Veebruarikuus (7., 14., 21. ja 28. veebruaril) tõlgendas osakonna vanemteadur Piret Voolaid Vikerraadio saates “Huvitaja” igal nädalal mõnda vanasõna.

23. veebruaril pidas Reet Hiemäe Tallinnas viljatusravi sümposiumil ettekande “Lastetusega seotud uskumused kui eneseabi”.

25.–27. veebruarini osales Reet Hiemäe folklooriekspertina projekti “Tools for Trainees in Sustainable Rural Tourism” (T4T) projektikohtumisel Klaipeadas.

1. märtsil tutvustas Reet Hiimäe Koolipärimus 2018 projekti ETV saates “Ringvaade”.

1.–5. märtsini osalesid Mare Kõiva, Andres Kuperjanov ja Nikolai Anissimov Tuulas 4. ülevenemaalisel folkloristide kongressil, mis oli pühendatud Petr Kireevski 210. ja Aleksandr Vesselovski 210. sünniaastapäevale. Mare Kõiva pidas ettekande merevaimudest narratiivides ja Andres Kuperjanov puudega seotud narratiividest ja Nikolai Anissimov nais- ja meesnõidadest udmurdi küla maailmapildis.

3. märtsil pidas Reet Hiimäe peredele töötoa nipiga küsimustest Apollo Lasteklubis Tartus.

7. märtsil tutvustas Reet Hiimäe Koolipärimus 2018 projekti Vikerraadio saates “Huvitaja”.

7. märtsil pidas Mare Kalda Eesti Kirjandusmuuseumis Reiniku kooli muuseumitunni raames 7. klassile ettekande “Meemid ja koolipärimuse kogumisvõistlus”.

8. ja 9. märtsil toimus Nelijärvel 13. folkloristide talvekonverents “Kas sugu loeb?”, kus esinesid ettekannetega osakonna teadurid Saša Babič (Gender Proverbs in South Slavic Languages), Katre Kikas (Pärjapunujad ja väikesed vanavarakorjajad. Jakob Hurda naissoost korrespondendid) ja vanemteadur Piret Voolaid (Sootundlik pilguheit eesti mõistatuste alaliikidele).

13. märtsil korraldas Reet Hiimäe õpetajate koolituspäeva “Tapjaklounid, kaitseinglid ja *youtuberid*: koolipärimus 2018”. Osakonda esindasid ettekandega Reet Hiimäe (Õpilaste hirmud ja kaitsemehhanismid tänapäeva pärimuse vaatevinklist), Mare Kõiva (Mis keeles me räägime loomadega? Lemmikloomanimed ja -pärimus), Piret Voolaid (“Me saame igas tunnis natuke nalja”: naljapärimuse teekond kooliruumist andmebaasi) ja Mare Kalda (Meemid ja muu internetifolkloor). Projekti toetavad Hasartmängumaksu Nõukogu ja Euroopa kultuuripärandiaasta.

13. märtsil pidas Mare Kalda Põlva Gümnaasiumis öögümnaasiumi loengu (Põlva, Võru ja Valga gümnaasistidele): Folkloorist ja linnalegendidest.

15. märtsil pidas Mare Kõiva Elva Gümnaasiumi emakeelepäeval kaks ettekannet teemal “Emakeel ja noorte folkloor”.

29. märtsil pidas Piret Voolaid Tartu Ülikoolis eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna valikaine “Internetifolkloor” raames külalisloengu “Ahelpostitused ja folkloorilühivormid sotsiaalmeedias: varasema pärimuse uued elud internetis”.

Teisipäevaseminarid

Seminare toetavad Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus) ja IUT 22-5.

16. jaanuaril oli seminar lemmikloomast linnakultuuris. Tatjana Volodina rääkis kassi staatusest ja rollist valgevene mütoloogilises maailmamudelis.

Teadusvahetuse koostööprojekti rahastab Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

30. jaanuaril võeti koolipärimuse kogumise pilootfaas kokku seminaris “Tagasi tulevikku: tapjaklounid ja *youtuberid*”. Koordinaator Reet Hiiemäe teatas, et kogumise pilootfaasis laekus õpilastelt umbes 300 vastust.

7. veebruaril pidas Aigars Lielbārdis ettekande “Läti loitsutraditsiooni uurimine: minevikust digitaalsesse ajastusse” (Research on Latvian charm tradition: from past to digital era). Tegu oli sissevaatega läti loitsupärimuse uurimisse läti folkloristika algusaastatest 19. sajandi teisel poolel kuni tänapäevani. Tutvustati valdkonna peamisi uurijaid, nende teadustegevust ning kirjutisi. Koos ajaloolise vaatega näitas esineja digitaalseid lahendusi läti loitsude online-kataloogi loomisel.

19. veebruaril esines Vladimir Lobach: “Põhja-Valgevene pühad veekogud: tüpoloogia, sümbolism, rituaalid”. Ettekandes vaadeldi diakroonilisest ja sünkroonilisest aspektist järvede ja allikate sümbolikat ja rituaalseid funktsioone maa põhjaosa valgevenelaste maailmapildis. Regiooni legendidega seotud järved ja kultuslikud allikad pole kaotanud oma tähendust ka tänapäeval. Ühtlasi pöörati tähelepanu Valgevene sakraalsete veekogude uurimise ja alleshoidmise probleemidele nüüdisajal.

Teadusvahetuse koostööprojekti rahastab Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

6. märtsil kutsus töörühma juht Saša Babič kõiki arutlema koolipärimuse kogumise üle. Oma vahetuid kogemusi kolme ruumi põhjal jagasid Reet Hiiemäe (kogumine Eesti koolides), Saša Babič (kogumine Sloveenia koolides) ja Liisi Laineste (kogumine internetis).

27. märtsil toimus projekti Nordplus Adult “From Past to present: Migration and integration through life stories’ network” raames migratsiooni ja integratsiooni uurimise töörühma, Eesti-uuringute Tippkeskuse ja teisipäevaseminaride ühisarutelu “Kuidas võõrsilolek meid muudab?”.

Baiba Bela Läti Ülikooli filosoofia ja sotsioloogia instituudist kõneles lätlaste diaspora-identiteedist (Latvian identity in diaspora: Traveling people, stories and artefacts).

Maryam Adjam Uppsala Ülikooli kultuuriantropoloogia ja etnoloogia instituudist kommenteeris valdkonda eesti ainese põhjal ettekandes “Memory traces: the Poetics of history”.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

5. detsembril linastus ERMi Maailmafilmi saalis “Kirde-India põlisrahvaste” loengusarja raames etnograafiline film rabha hõimu religioossetest rituaalidest, millele järgnes vestlusõhtu Bhupen Rabhaga.

Loengusari “Kirde-India põlisrahvad” on sündinud Eesti Rahva Muuseumi ja Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna ning Aasia keskuse koostöös. Sarjas tutvustame India kirdeosas elavaid põlisrahvaid ja -kultuure kaheksast osariigist, kus

elab kokku ligikaudu 45 miljonit etnilistesse vähemusrühmadesse kuuluvat inimest. Indias on orienteeruvalt 214 põlisrahvast, kellel on oma keel ja teistest erinevad kultuurilised ja religioossed praktikad.

8. jaanuaril toimus Tartus Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsis sümposium "Peterburist Petserini: õigeusu palverännu sisust" Esinesid Georg Allik (Palverännaku idee arenguteoks. Õigeusu sümbolika) ning Anne Kukermann ja Ingrid Mäsak (Palverändurite muljeid koos piltidega).

20. veebruaril pidas professor Marco Caracciolo (Genti ülikool, Belgia) külalisloengu "Narratiiv ja inimliku-mitteinimliku vahelised põimingud".

8. ja 9. märtsil toimus folkloristide 13. talvekonverents "Kas sugu loeb?" Nelijärve puhkekeskuses, korraldaja TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakond.

14. märtsil pidas prof Anil Boro (Gauhati Ülikool, India) loengu "Ethnic identity movements and folklore in the context of Northeast India".

7. märtsist 16. märtsini väisas eesti ja võrdleva rahvaluule osakonda dr. Dani Schrire Jerusalemma Heebrea Ülikoolist. Samas kõrgkoolis doktorikraadi kaitsnud ning seejärel Saksamaal ja Ameerika Ühendriikides järel doktorantuuris viibinud Dani Schrire'i uurimistöe keskmes on folkloristika ajalugu ja täpsemalt juudi folkloristika kujunemine Euroopa, Palestiina/Israeli ja USA rahvusvahelistes võrgustikes aastatel 1840–1970. Temalt on ilmumas ka selleteemaline monograafia pealkirjaga "Collecting the Pieces of the Diaspora: Zionist Folkloristics Facing the Shoah" (kirjastus Magnes Press). Tartusse tõi teda muuhulgas huvi TÜ esimese rahvaluuleprofessori Walter Andersoni vastu.

Dr. Schrire pidas Tartus kolm loengut: **7. märtsil** "Heritage, Tradition and Nostalgia: Actualizing a Lost Past after the Shoah in Zionist Folkloristics (1942–1970)"; **14. märtsil** "Walter Anderson's Pioneering Work in Yiddish Folkloristics and the Boundaries of Folklore" ja **15. märtsil** "Poetic Emancipation: Adapting Ancient Jewish Texts to Modern European Generic Systems".

27. märtsil pidas prof. Karénina Kollmar-Paulenz (Berni ülikool) loengu "How to use belief to overcome belief: Demons in the Tibetan Buddhist *gcod*-ritual".

29. märtsil pidas Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur Piret Voolaid eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna valikaine "Internetifolkloor" raames külalisloengu "Ahelpostitused ja folkloori lühivormid sotsiaalmeedias: varasema pärimuse uued elud internetis".

Liilia Laaneman

Kaitstud doktoritöö

Siim Sorokin kaitses 19. veebruaril kultuuriteaduste instituudi nõukogu ees doktoriväitekirja "Character Engagement and Digital Community Practice: A Multidisciplinary Study of "Breaking Bad"" (Karakteritega suhestumine ja digikogukondlik praktika: sarja "Halvale tee" multidistsiplinaarne uurimus). Juhendajad prof Marina Grišakova ja prof Ülo Valk, oponent prof Marco Caracciolo (Genti ülikool, Belgia).